

Ön Söz

Millî emlak kontrolörlüğüne başladığım 1973 yılında, bizler için meslekle ilgili eğitim proramı hazırlanmıştı. Derslere konu edilen mevzuat, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından başlıyordu. Türkçenin o günden bugüne yayılan geçmişiyle yazılan mevzuatın anlaşılması için, kendimce bir sözlük hazırlamam gerektiğini düşündüm. Hemen adresler için kullanılan cep defteri aldım ve o deftere kelime ve terimleri yazmaya başladım. Fırsat buldukça da bu defteri hem okuyup hem de ders çalışırken bakıyordum bilmediklerime. Sonra bu defter büyüdü, kırk yedi yıllık biriktirme ve çalışma sonucu bu kitap ortaya çıktı.

Hazine mallarıyla ilgili olarak yürürlüğe konulan ilk kanun, 1858 tarihli Kanunname-i Arazidir. Bu nedenle, 1858 yılından itibaren yürürlüğe konulan milletlerarası antlaşmalar, kanunlar, kanun hükmünde kararnameler, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, Cumhurbaşkanlığı kararları, tüzükler, yönetmelikler, millî emlak genel tebliğleri, millî emlak genelgeleri, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü genelgeleri ve konuyla ilgili yargı kararları tümüyle taranarak kitap kapsamına alınacak kelime ve terimler tespit edilmiştir. Yürürlükten kaldırılmış bulunan mevzuat için de aynı işlem yapılmış ve gerekli olanlar, kitaba dâhil edilmiştir.

Hazine mallarını ilgilendiren kelime ve terimlerin büyük çoğunluğu hukukla ilgilidir. Bu nedenle; Sözlük, ceza ve ceza usul hukuku ile ticaret hukuku açısından dar kapsamlı olmakla beraber, bir hukuk sözlüğünün kapsamında olması gereken kelime ve terimleri içermektedir.

Sözlük kelime ve terimlerinin yazılışında, Türk Dil Kurumunun Yazım Kılavuzu esas alınmıştır. Ancak; bu Kılavuz'da olmayan kelimeler, daha çok mevzuattaki kullanılan biçimiyle yazılmıştır.

Eş anlamlı kelime ve terimlerde, göndermeler yapılmıştır. Bu, sözlüklerde bir kuraldır ve kitabın hacmini de gereksiz yere büyültmez. Gönderme yapılması gereken kelime veya terimlerin tamamına da, tanım yapılan maddede yer verilmiştir.

Bazı kelime ve terimlerin tanımlarının sonunda da göndermelere yer verilmiştir. İki maddenin birlikte okunması hâlinde, anlamının daha iyi olacağı düşünülmüştür.

Osmanlı Türkçesi ile yazılmış metinlerdeki bazı kelimeleri, yeni Türk Alfabesi ile ifade etmek mümkün olmamaktadır. Mesela; akıllı anlamına gelen akıl kelimesinin Osmanlıca yazılışındaki ikinci harfi gaf, yiyici anlamındaki akıl kelimesinin Osmanlıca yazılışındaki ikinci harfi keftir. Bunun nedeni; Osmanlı Türkçesindeki bazı harflerin, yeni Türk Alfabesinde tek bir harfle yazıl-

masıdır. Ha (ح), hı (خ) ve he (ه) harflerinin (h) harfi ile, gaf (ق) ve kef (ك) harflerinin (k) harfi ile, se (ث), sin (س) ve sad (ص) harflerinin (s) harfi ile, te (ت) ve tı (ط) harflerinin (t) harfi ile, zel (ذ), ze (ز), zı (ظ) harflerinin (z) harfi ile yazılması gibi. Bazen Osmanlı Türkçesi ve günlük Türkçe ile yazılan harfler aynı olmakla beraber, kelimenin alındığı dilin farklı olması nedeniyle anlam da farklı olmaktadır: Hıyar gibi. Farsçadan alınan hıyar, salatalık; Arapçadan alınan hıyar, bir şeyi seçmekte veya yapıp yapmamakta özgürlük anlamındadır. Dolayısıyla bu tür kelimelerin, kullanıldığı cümledeki durumuna göre değerlendirilmesi gerekir.

Mevzuat metinlerinde çok sayıda yazım hatası da bulunmaktadır. Hukukta en ufak yazım hatası, yanlış anlama ve yorumlara yol açmaktadır. Eskilerin tabiriyle “bir nokta gözü (كوز) kör (كرد) eder.” Osmanlı Türkçesiyle yazılan göz ve kör kelimeleri arasında bir nokta farkı vardır. Yazım hataları konusunda yapılacak bir şey yoktur. Bunların Sözlük’te olması mümkün değildir. Ancak “galat” olan kelimeler kitaba dâhil edilmiştir. Tereke gibi.

Dilbilgisi açısından kelimelerde müzekker (eril) ve müennes (dişil) olma durumu, Türkçede yoktur. Ancak Osmanlı Türkçesi ile birlikte bazı Arapça kelimeler dilimize geçmiş ve bunların müzekker ve müennesleri Arapça gibi kullanılmıştır. Genellikle müzekker kelime ile müennes kelime arasındaki fark, müennes kelimenin sonunda -e, -a ve -ye takılarının bulunmasıdır. Metruk, metruke; mahsus, mahsusa; milli, milliye gibi.

Hukuk dili sadeleştirilirken bazen farklı anlama gelecek sadeleştirme de yapılmaktadır. Buna, Türk Medeni Kanununun yenilenmesinden iki örnek verelim:

1. Eski Kanundaki sıhri hısımlık yerine kayın hısımlığı terimi kullanılmıştır. Kayın, sıhri hısımlardan sadece birisidir: Karı veya kocaya göre birbirlerinin erkek kardeşi. Bunun yerine evlilik hısımlığı denilseydi, daha açık ve anlaşılır olabilirdi.

2. Eski Kanundaki ikametgâh, yeni Kanunda yerleşim yeri olmuştur. Yerleşim yeri, farklı anlamda kullanıldığı için, karışıklıklara neden olabilecektir.

Kitapta altı bin iki yüz otuz sekiz kelime ve terimin tanımına yer verilmiş ve bin altı yüz seksen gönderme yapılarak hacminin gereksiz olarak büyümesi amaçlanmıştır.

Kitabın ikinci baskısının basımını, yayımını ve dağıtımını gerçekleştiren herkese teşekkür ediyorum.

Salâhaddin KARDEŞ

1944'te Erzurum'da doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat ve Maliye Bölümünden (1973), Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezi Fransızca Bölümünden (1990-1991) ve Millî Güvenlik Akademisinden (2000) diploma aldı.

Maliye Bakanlığında sırasıyla; Ankara Defterdarlığı Kızılbey Vergi Dairesi Vergi Memuru (1973), Millî Emlak Kontrolörü (1973-1980), Personel Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısı Vekili (1980), Millî Emlak Kontrolörü (1980-1984), Millî Emlak Başkontrolörü (1984-1987), Millî Emlak Genel Müdürlüğü Daire Başkanı (1987-1996) ve Genel Müdür Yardımcısı (1996-2001) ve Bişkek (Kırgızistan) Büyükelçiliği Maliye Müşaviri (2001-2004) görevlerinde bulundu. Yurt dışı görevi dönüşü atandığı Millî Emlak Başkontrolörü görevinden, kendi isteğiyle emekli oldu (2009).

YAYIMLANMIŞ KİTAPLARI:

- 1. Bir Hasret (Şiirler)**, Yıldız Basımevi, Konya, 1964, 32 s.
- 2. Bir Gül Ol (Şiirler)**, Kanaat Matbaası, Konya, 1965, 64 s.
- 3. Millî Emlak Mevzuatı Kılavuzu**, Maliye Bakanlığı Tetkik Kurulu Yayını No: 1981/234, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1982, 228 s.
- 4. Hazine Malları Mevzuatı Rehberi**, Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayını No: 1995/340, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1995, 228 s.
- 5. Hazine Malları**, Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayını No: 1999/350, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1999, 408 s.
- 6. Ansiklopedik Hazine Malları Sözlüğü**, Maliye Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayını No: 2004/364, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 2004, 1258 s.
- 7. Belediyelere Verilebilen Hazine Taşınmaz Malları**, Türkiye Belediyeler Birliği Yayını, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, 2005, 182 s.
- 8. Kamu ↔ Özel Hizmet Birimleri Ansiklopedisi**, Muhasebat Kontrolörleri Derneği Yayını No: 14, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, 2006, 1141 s.

9. Millî Emlak (Anayasanın Öngördüğü Yeni Yönetim Biçimine Uyarlanmış Beşinci Baskı), Adalet Yayınevi Hukuk Yayınları Dizisi-2473, Vadi Grafik Tasarım Ltd. Şti., Ankara, 2019, 918 s.

10. Hazineye Ait Taşınır Mallar, Muhasebat Kontrolörleri Derneği Yayını No: 19, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, 2007, 413 s.

11. Millî Emlak Sözlüğü, Devlet Malları Uzmanları Derneği Yayını, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, 2008, 232 s.

12. Mülki İdare Amirlerinin Görev ve Yetkileri, Mahallî İdareler Derneği Yayını No: 65, Kalemder Matbaacılık, Ankara, 2008, 242 s.

13. “Tehcir” ve Emval-i Metruke Mevzuatı (Yenilenmiş Üçüncü Baskı), Astana Yayınları, Aydan Web Ofset, Ankara, 2016, 276 s.

14. Tüm Kamu İdarelerinin Bütçe ve Muhasebe Ansiklopedisi (Güncelleştirilmiş İkinci Baskı), Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayını No: 2009/387, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, 2009, 1822 s.

15. Maliye Bakanlığı-Görev ve Yetkiler, Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayını No: 2010/404, Ümit Ofset Matbaacılık, Ankara, 2010, 1020 s.

16. Mevzuatımızda Tapu ve Kadastro (Mehmet Zeki Adlı ile birlikte), Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Yayını, Semih Ofset Matbaacılık, Ankara, 2011, 948 s.

17. Vergi, Resim ve Harçlarla İlgili Özel Usuller ile Muafiyet ve İstisnalar, Yetkin Yayınları, Yetkin Basımevi, Ankara, 2015, 396 s.

18. Köy ve Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyeti Hukuk Kitabı, Yetkin Yayınları, Yetkin Basımevi, Ankara, 2015, 336 s.

19. 1858 Yılından Bugüne Kanunname-i Arazi (Arazi Kanunu), Seçkin Yayıncılık, Vadi Grafik Ltd. Şti., Ankara, 2018, 262 s.